

4. Сабол Д. М. Прикладна творчість як засіб гармонізації особистості. Одеса, 2017. С. 120-126.
5. Савка Л. В. Методика вивчення «Української народної вишивки» майбутніми вчителями. Київ : вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. С. 12-18.
6. Виховання громадянської культури. URL: Режим доступу: <http://readbookz.com/book/172/5496.html>.
7. Starovoit, L. V. (2010). Pedagogichni umovy tvorchoho rozvytku molodshyh shkoliariv u protsesi trudovogo navchannya [Pedagogical conditions of creative development of younger students in the course of labor training]. Naukovi zapysky, 261–266.

А. Пенківська,
здобувач ОС «магістр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
A. Penkivska,
Master's degree candidate of
Vinnytsia State Pedagogical University named after
Mykhailo Kotsyubynsky

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS THROUGH THEATRICAL ACTIVITIES

Анотація. У статті розкриваються теоретичні засади формування емоційної сфери молодших школярів. Розповідається про особливості емоційного розвитку дітей. Висвітлюється тема театральної діяльності як основного джерела емоційного розвитку.

Abstract. The article reveals the theoretical foundations of the formation of the emotional sphere of primary school children. It tells about the features of emotional development of children are described. The topic of theatrical activity as the main source of development of emotional is covered.

Ключові слова: емоційний розвиток, емоційна сфера, молодші школярі, початкова школа, театральна вистава.

Key words: emotional development, emotional sphere, junior schoolchildren, theatrical performance.

Реформування початкової освіти, в основі якого є зміни у руслі євроінтеграції, зумовлюють потребу в оновленні системи навчання і виховання дітей молодшого шкільного віку. Посилаючись на сучасні дослідження науковців (О. Коноко, М. Корман, Н.Мельник) [8, с.110], варто зазначити, що за останні десятиліття спостерігаються небажані тенденції змін у емоційному розвитку підростаючого

покоління, зокрема збільшується кількість дітей у стані невпевненості, емоційної напруги, депресії, емоційної тривожності та дезадаптації, все частіше зустрічаються емоційні розлади у дітей. До того ж надзвичайно негативний вплив на дитячу психіку чинить війна, яка «торкнулася» кожному дитину, наслідки якої ще до кінця непередбачувані як у розвитку емоційної так і соціальної сфери. Діти тривалий час перебувають в умовах дистанційного навчання, що обмежує живе спілкування, що в свою чергу «законсервувало» розвиток соціальної компетентності. Тому на сьогодні питання розвитку емоційного інтелекту дітей молодшого шкільного віку є надзвичайно актуальним і потребує оновлення методичних підходів до організації навчально-виховної діяльності.

Проблема розвитку емоційного інтелекту підростаючого покоління є досить новою у педагогічній науці. Дослідження емоційного інтелекту базуються, як правило на зарубіжних джерелах (Д. Гоулман, П.Саловей, Д.Майера, Р.Бар-Она, Х.Вайсбах, Г.Гарднер, У.Пейн), а також на невеликій кількості досліджень українських вчених (Г.Березюк, Е.Носенко, О.Філатова), які доводять тісний зв'язок між рівнем емоційного інтелекту та рівнем соціальної та пізнавальної сфери.

Емоції в житті кожної людини відіграють велику роль, адже вони змінюються протягом дня декілька разів, вони впливають на будь-яку активність, а також на її результат.

Варто також зазначити, що важливу роль у адаптації дитини до навчання у школі посідає рівень розвитку емоційно-вольової готовності, тобто вміння слухати оточуючих, адекватно реагувати на критику чи похвалу, підлаштовувати власні інтереси та бажання вимогам вчителя чи колективу. У початковій школі учень має навчитися розуміти і висловлювати власні емоції, вміти керувати ними та розуміти емоції інших людей.

Театральне мистецтво – це мистецтво, яке завдяки своїй інтегральній основі здійснює всеохоплюючий вплив на розвиток особистості. Актуальність проблеми взаємодії мистецтва з різними аспектами навчання й виховання відзначається багатьма вченими. Серед них історичні постаті Я. Коменського, Л.Толстого, К. Ушинського, С. Шацького, А. Макаренка, С. Русової, В. Сухомлинського та ін. [1, с. 22].

Сучасні науковці О. Демченко [2; 3], О.Жовнич, І.Стахова [4], Н.Казьмірчук [7], І. Барановська[1], В.Подорожний, Ю.Лимар, Н.Комарівська [5] та інші досліджують питання впливу участі дітей у театралізованій діяльності на розвиток їх «м'яких» навичок, що напряду пов'язані із соціалізацією дитини, її спілкуванням і мовленням. Незамінним інструментом формування емоційно-здорової особистості є театр. Саме у театрі ми можемо відчувати настрій композиції, на власні очі побачити фантастичні і визначені по своїй суті моральні образи, динаміку подій.

У своїх працях Демченко О. П. стверджує, що педагог, який організовує виховну діяльність, зокрема театралізовану, повинен враховувати емоційний стан дітей на усіх етапах роботи. Саме емоції допомагають педагогу «відкривати»

внутрішній світ дитини та допомогти зняти бар'єри у міжособистісному спілкуванні [3].

Важливим здобутком для дітей молодшого шкільного віку є «м'які навички» (softskills), які асоціюються з емоційним інтелектом людини, групою особистісних рис, тобто, якості, що напряду пов'язані зі соціалізацією дитини, її спілкуванням і мовленням [2].

Ефективним засобом формування soft skills є використання театралізованої діяльності (проведення сюжетно-рольових, режисерських ігор, постановка п'єс, створення мінітеатрів), адже це забезпечує активну взаємодію учнів, дозволяє вирішити безліч актуальних питань сучасної педагогіки і психології [2].

Театр виховує у молодших школярів художнє бачення, вміння бачити прекрасне, розвивати творчий потенціал, формувати цікавість до театрального мистецтва, а також, прагнення до співучасті з театральною діяльністю, як з основою емоційного простору. Кожна театральна вистава для дітей молодшого шкільного віку, зазвичай, спрямована на розвиток моралі та етики, а герої п'єси – зразки для наслідування і ототожнення. Часто розв'язання проблемних ситуацій залежить від вміння дитини сприймати ситуацію від імені улюбленого героя. Завдяки цьому у школяра формуються певні риси характеру: впевненість у собі, стійкість, наполегливість, вміння знаходити компроміс, визначати переваги та недоліки.

Беручи участь у театралізованій діяльності, молодший школяр, засвоює правила поведінки людей, стає дисциплінованим, вчиться не лише розпізнавати власні емоції та контролювати їх, але й розуміти емоції інших людей, встановлювати взаємозв'язок між причиною та наслідком, вчинком і відповідальністю за свої дії. Активна участь у театралізованій діяльності вчить дітей долати страх публічного виступу, розвиває вміння презентувати себе, комунікувати з різною аудиторією, за допомогою мови, жестів, міміки висловлювати власні переживання, почуття.

Як відомо, театр – це не лише постановка п'єси, це вид мистецтва, що поєднує у собі музику, танець, живопис, акторську майстерність та створює умови для всебічного розвитку творчої особистості. Результат театралізованої діяльності – це театралізоване дійство, вистава чи свято, які викликають надзвичайно сильні позитивні емоції, діти переживають радість успіху, насолоди від своєї праці. Театральне мистецтво допомагає учням повірити у власні можливості, в художній формі висловлювати почуття і думки і, тим самим, розкривати свою особистість. Під час участі у виставі, діти повинні розуміти, що їх акторська гра має створювати у глядачів відчуття реальності, подумки переносити їх у середину подій п'єси. Разом з тим, діти отримують позитивні емоції та ігрову насолоду.

Згідно з чинною Типовою програмою змістові лінії «Читання» та «Театралізація» передбачають розвиток емоційного інтелекту, образного мислення, уміння висловлювати елементарні оцінні судження щодо прочитаного [7]. Пізнання світу через словесне мистецтво відбувається на засадах того, що художнє слово відображає не лише конкретні об'єкти життя, а й викликає відповідні переживання, прагнення, почуття

Формуючи у дітей емоційну сферу під час безпосередньої участі у театралізованій діяльності, необхідно звертати їх увагу на деякі моменти.

По-перше, на вивчення та аналіз емоційного стану кожного героя п'єси. Наприклад, «Що герой хоче показати своєю поведінкою?», «Які переживання приховує герой?», «Чи схильний він до поганих вчинків?» тощо. З'ясовуючи дані питання, дитина вживається в образ свого героя, відчуває емпатію до нього, намагається передати його відчуття та переживання глядачам.

По-друге, особисте ставлення дитини до героїв та сюжету п'єси. Наприклад, «Чи подобається Вам характер персонажу?», «Які почуття викликає у Вас розвиток у п'єсі?», «Чи доводилось Вам переживати схожі емоції у житті?» тощо. Це активно впливатиме на формування вміння ставити себе на місце іншого, відчувати настрій заданого твору [6].

Особливу роль у формуванні емоційного інтелекту учнів засобами театралізованої діяльності відіграє педагог. Адже, лише той вчитель, який сам залюблений у театральне мистецтво, усвідомлює цінність впливу театралізованої діяльності на загальний розвиток особистості, обізнаний з інноваційними театральними технологіями, знає репертуар, пропонує учням і вміє аналізувати вистави, а також широко використовує театралізовані ігри у своїй професійній діяльності може свідомо, цілеспрямовано і систематично розвивати емоційну сферу учнів засобами театралізованої діяльності. Педагог, організовуючи театралізовану діяльність повинен залучати усіх дітей, враховуючи вікові та індивідуальні особливості кожної дитини, правильно організовувати творчий процес, формувати у дітей наполегливість, дисциплінованість, згуртованість та відповідальність за свою участь у колективній справі. Вчитель має створювати ситуацію радості та успіху, щоб лише позитивні емоції у дітей викликала така діяльність.

Таким чином, з метою розвитку емоційного інтелекту молодших школярів засобами театралізованої діяльності, враховуючи їх цінність та позитивний вплив на розвиток дітей, вчителю необхідно систематично, цілісно та свідомо використовувати різні види театралізованих ігор у навчально-виховному процесі, як на уроках, так і в позаурочній діяльності.

Література

1. Барановська І.Г. Театр ляльок в початковій школі: *навчально-методичний посібник*. Вінниця, 2015. 170 с.
2. Демченко О.П. Спостереження за емоційними реакціями дітей у процесі створення виховних ситуацій. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 5. Луганськ, 2009. 105- 114.
3. Демченко О. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: європейський контекст. *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю*. Вінниця, 2020. – Вип. 3. – С. 262-267.
4. Жовнич О.В., Казьмірчук Н.С., Стахова І.А. Театр природи як засіб формування soft skills в учнів початкових класів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного*

університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. 61. 24-27.

5. Комарівська Н. Формування емоційної сфери молодших школярів засобами театралізації. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. 509-512.
6. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : *монографія*. Вінниця : ТОВ «Друк», 2019. 6-19.
7. Natalia Kazmirchuk, Iryna Baranovska, Nataliia Mozgalova, Olga Shcholakova, Vadym Podorozhnyi. METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHER TRAINING FOR THEATRICAL ACTIVITIES WITH PUPILS. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 28th-29th, 2021. 235-246.
8. Підлужна Г. В. Розвиток емоційної сфери молодших школярів засобами ліричних віршів. *Проблеми і перспективи формування лінгвокультурної особистості засобами рідного слова: збірник наукових праць*. Житомир, 2016. 109-111.

Т. Петришина,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

T. Petryshyna,

master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University

РОЛЬ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВНОСТІ Й НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

THE ROLE OF THE EDUCATOR IN THE CONTEXT OF PROSPECTIVENE AND CONTINUITY OF PRESCHOOL EDUCATION AND PRIMARY SCHOOL

Анотація. У статті розглядаються теоретичні аспекти реалізації перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. Визначено роль творчої особистості вихователя у мистецькій підготовці дітей дошкільного віку до навчання в початковій школі.

Abstract. The article deals with the theoretical aspects of implementation of perspective and continuity of preschool education and primary school. The role of the educator in the readiness of preschool children for primary school education is defined.

Ключові слова: дошкільна освіта, перспективність, наступність, мистецька діяльність, початкова освіта.